TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. liepos 17 d. *

Byloje C-347/06

dėl *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Italija) 2006 m. gegužės 23 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2006 m. rugpjūčio 17 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje,

ASM Brescia SpA

prieš

Comune di Rodengo Saiano,

dalyvaujant

Anigas – Associazione Nazionale Industriali del Gas,

* Proceso kalba: italų.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai J. Makarczyk, P. Kūris, J.-C. Bonichot (pranešėjas) ir C. Toader,

generalinis advokatas M. Poiares Maduro,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. vasario 21 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *ASM Brescia SpA*, atstovaujamos advokatų V. Salvadori, A. Salvadori, G. Caia ir N. Aicardi,

— *Anigas-Associazione Nazionale Industriali del Gas*, atstovaujamos advokatų M. Zoppolato ir D. Gazzola,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos X. Lewis, B. Schima ir D. Recchia,

susipažinęs su 2008 m. balandžio 24 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB 10, 43, 49 straipsnių ir 86 straipsnio 1 dalies, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principų bei 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, 2003, p. 57, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *ASM Brescia SpA* (toliau – *ASM Brescia*) ir *di Rodengo Saiano* komunos dėl 2005 m. liepos 19 d. komunos tarybos sprendimo Nr. 19, kuriuo buvo patvirtinta, kad *ASM Brescia* suteiktos koncesijos teikti dujų paskirstymo paslaugą jos teritorijoje terminas baigiasi 2005 m. gruodžio 31 dieną.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

3 Direktyvos 2003/55 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Laisvės, kurias Europos piliečiams suteikia Sutartis, t. y. prekių judėjimo, paslaugų teikimo ir įsisteigimo laisvės, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai vartotojams suteikta galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o tiekėjams – laisvai aprūpinti savo vartotojus.“

4 Šios direktyvos aštuntoje konstatuojamojoje dalyje teigiama:

„Siekiant baigti kurti dujų vidaus rinką, labai svarbu užtikrinti nediskriminacinį teisių naudotis perdavimo ir paskirstymo sistemų operatorių tinklu teikimą. Perdavimo ar paskirstymo sistemos operatorius gali būti sudarytas iš vienos ar kelių įmonių.“ (Pataisytas vertimas)

5 Šios direktyvos dešimtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Siekiant užtikrinti, kad teisė naudotis tinklu būtų veiksminga ir nediskriminacinė, reikia, kad perdavimo ir paskirstymo sistemų eksploatavimą atliktų teisiškai savarankiški vienetai, esant vertikaliai įmonių integracijai. Reikia, kad Komisija įvertintų lygiaverčio poveikio priemones, kurias valstybės narės yra parengusios, siekdamos įvykdyti šį reikalavimą, ir tam tikrais atvejais pateiktų pasiūlymus dėl šios direktyvos pakeitimų.

Taip pat reikia, kad perdavimo ir paskirstymo sistemų operatoriai turėtų veiksmingas teises priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris būtinas tinklų priežiūrai, eksploatavimui ir plėtrai, kai tas turtas priklauso ir yra eksploatuojamas vertikaliai integruotų įmonių.

Tačiau svarbu skirti tokį teisinį atskyrimą ir nuosavybės išskaidymą. Teisinis atskyrimas nereiškia, kad keičiasi turto savininkas, niekas nedraudžia taikyti panašių ar identiškų įdarbinimo sąlygų, kurios taikomos visose vertikaliai integruotose įmonėse. Tačiau organizacinėmis priemonėmis, susijusiomis su sprendimus priimančių atsakingųjų asmenų savarankiškumu, reikia užtikrinti nediskriminacinį sprendimų priėmimo procesą."

6 Direktyvos 2003/55 aštuonioliktoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Dujų vartotojams reikia užtikrinti galimybę laisvai pasirinkti tiekėją. Nepaisant to, baigiant kurti dujų vidaus rinką reikia taikyti įgyvendinimo etapais metodą, kartu nustatant konkrečią galutinę datą, kad pramonė galėtų prisitaikyti ir įdiegti atitinkamas priemones bei sistemas, saugančias vartotojų interesus ir garantuojančias jiems tikrą ir veiksmingą teisę pasirinkti tiekėją."

7 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, reglamentuojančios gamtinių dujų sektoriaus organizavimą ir funkcionavimą, įėjimą į rinką, kriterijus ir tvarką, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, paskirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas."

8 Šios direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

5) „paskirstymas“ – tai gamtinių dujų transportavimas vietos ar regiono vamzdynais, siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;

<…>

7) „tiekimas“ – tai gamtinių dujų, tarp jų SGD, pardavimas vartotojams, įskaitant perpardavimą;

<…>

28) „laisvieji vartotojai“ – tai vartotojai, kurie gali pirkti dujas iš jų pasirinkto tiekėjo, kaip apibrėžta šios direktyvos 23 straipsnyje;

<…>“

9 Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalyje teigiama:

„Valstybės narės užtikrina, kad laisvieji vartotojai yra:

a) iki 2004 m. liepos 1 d. – laisvieji vartotojai, atitinkantys (1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių) 18 straipsnyje pateiktą apibrėžimą. Kiekvienais metais iki sausio 31 d. valstybės narės paskelbia kriterijus, kurie apibūdina šiuos laisvuosius vartotojus;

b) nuo 2004 m. liepos 1 d. – mažiausiai visi nebuitiniai vartotojai;

c) nuo 2007 m. liepos 1 d. – visi vartotojai.“

Nacionalinė teisė

10 2000 m. gegužės 23 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 164, kuriuo įgyvendinama Direktyva 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių pagal 1999 m. gegužės 17 d. Įstatymo Nr. 144 41 straipsnį *(decreto legislativo n. 164, attuazione della direttiva n. 98/30/CE recante norme comuni per il mercato interno del gas naturale, a norma dell'articolo 41 della legge 17 maggio 1999, n. 144)* (GURI, Nr. 142, 2000 m. birželio 20 d., p. 4, toliau – Įstatyminis dekretas 164/2000), nustatyta, kad gamtinių dujų paskirstymo veikla iš esmės yra viešosios paslaugos veikla, kuriai vykdyti komunos ne ilgesniam kaip dvylikos metų laikotarpiui suteikė koncesiją pagal viešuosius konkursus atrinktiems koncesininkams.

11 Kiek tai susiję su galiojančiomis gamtinių dujų paskirstymo koncesijomis, kurios buvo suteiktos netaikant viešosios procedūros, Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 5 dalyje teigiama:

„Dujų paskirstymo srityje šio dekreto įsigaliojimo dieną galiojančios koncesijos bei koncesijos, suteiktos esamų operatorių reorganizuotoms bendrovėms, galioja iki nustatyto termino pabaigos, jei šis terminas pasibaigia iki 7 dalyje numatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos. Galiojančios neterminuotos koncesijos ar koncesijos, kurių terminas pasibaigia vėliau, nei baigiasi pereinamasis laikotarpis, galioja iki šio pereinamojo laikotarpio pabaigos <…>“.

12 To paties įstatyminio dekreto 15 straipsnio 7 dalyje teigiama:

„5 dalyje numatytas 5 metų pereinamasis laikotarpis prasideda 2000 m. gruodžio 31 dieną. Laikantis toliau nurodytų sąlygų šis laikotarpis gali būti pratęstas neviršijant:

a) vienerių metų tuo atveju, jeigu mažiausiai prieš metus iki 5 metų laikotarpio pabaigos susijungia bendrovės ir dėl to nemažiau kaip dvigubai padidėja aptarnaujamų vartotojų skaičius, palyginti su didžiausios iš susijungusių bendrovių pirmiau aptarnautų vartotojų skaičiumi;

b) dvejų metų tuo atveju, kai iki a punkte nurodyto termino pabaigos aptarnaujamų vartotojų skaičius yra per 100 000 galutinių vartotojų, arba per metus tiekiamų dujų kiekis viršija 100 mln. m^3, arba bendrovė vykdo savo veiklą bent jau visoje provincijos teritorijoje;

c) dvejų metų tuo atveju, kai iki a punkte nurodyto termino pabaigos mažiausiai 40 % bendrovės akcinio kapitalo sudaro privačių asmenų kapitalas.“

13 Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad jeigu įvykdomos kelios pirma minėtos sąlygos, minėto pereinamojo laikotarpio termino pratęsimo metai gali būti sumuojami.

14 2004 m. rugpjūčio 23 d. Įstatymo Nr. 239 dėl energetikos sektoriaus reorganizavimo ir dėl įpareigojimo vyriausybei iš naujo nustatyti energetikos srityje galiojančias nuostatas *(legge n. 239, riordino del settore energetico, nonche' delega al Governo per il riassetto delle disposizioni vigenti in materia di energia)* (GURI, Nr. 215, 2004 m. rugsėjo 13 d., p. 3) 1 straipsnio 69 dalyje nustatyta:

„<…> (Įstatyminio dekreto 164/2000) 15 straipsnio 5 dalyje nurodytas pereinamasis laikotarpis baigiasi 2007 m. gruodžio 31 d., nepažeidžiant koncesiją suteikiančiosios vietos valdžios institucijos teisės remiantis viešuoju interesu per 6 mėnesius po šio įstatymo įsigaliojimo pratęsti pereinamąjį laikotarpį vieneriems metams. <…> Šio įstatyminio dekreto (164/2000) 15 straipsnio 8 dalis panaikinama.“

15 2005 m. gruodžio 30 d. Įstatyminio dekreto Nr. 273, susijusio su terminų nustatymu ir jų pratęsimu, bei su šiais terminais susijusiomis nuostatomis dėl skubos *(decreto-legge n. 273, definizione e proroga dei termini, nonche' conseguenti disposizioni urgenti)* (GURI, Nr. 303, 2005 m. gruodžio 30 d., p. 8), kuris 2006 m. vasario 23 d. buvo pakeistas Įstatymu Nr. 51 (2006 m. vasario 28 d. paprastasis priedas prie GURI Nr. 49) (toliau – Įstatyminis dekretas 273/2005), 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Įstatyminio dekreto Nr. 164 15 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas pereinamojo laikotarpio terminas pratęsiamas iki 2007 m. gruodžio 31 d., o tais atvejais, kai yra įvykdyta bent viena iš to paties 15 straipsnio 7 dalyje nustatytų sąlygų, – gali būti pratęstas iki 2009 m gruodžio 31 dienos.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 *ASM Brescia* yra viešosios gamtinių dujų paskirstymo paslaugos koncesininkė *di Rodengo Saiano* komunos teritorijoje pagal 1984 m. vasario 27 d. pasirašytą koncesijos sutartį, kurios termino pabaiga iš pradžių buvo numatyta 2014 m. gruodžio 31 dieną. Papildomu susitarimu šios koncesijos sutarties terminas pratęstas iki 2029 m. gruodžio 31 dienos.

17 2005 m. liepos 19 d. komunos tarybos sprendimu Nr. 19 *Comune di Rodengo Saiano* nustatė ankstesnę *ASM Brescia* suteiktos koncesijos termino galutinę datą – 2005 m. gruodžio 31 d., kad būtų galima paskelbti viešąjį konkursą ir paskirti naują minėtos paslaugos operatorių. Be to, *ASM Brescia* buvo suteikta teisė į kompensaciją atsižvelgiant į grynąją amortizacijos vertę, kuri pagal ekspertinį vertinimą buvo lygi 926 000 EUR.

18 *ASM Brescia* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikė ieškinį dėl šio sprendimo.

19 Paskui įsigaliojo Įstatyminis dekretas 273/2005, pagal kurio 23 straipsnį Įstatyminio dekreto Nr. 164 15 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas pereinamojo laikotarpio terminas automatiškai pratęsiamas iki 2007 m. gruodžio 31 d., o laikantis tam tikrų sąlygų – automatiškai iki 2009 m gruodžio 31 dienos.

20 *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia*, norėdamas išsiaiškinti, ar šis aktas atitinka Bendrijos teisę, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar galiojančių gamtinių dujų paskirstymo koncesijų, kurios buvo suteiktos be konkurso, automatinis ir bendras pratęsimas iki 2007 m. gruodžio 31 dienos atitinka EB 43 ir 49 straipsnius ir 86 straipsnio 1 dalį bei vienodo požiūrio, nediskriminavimo ir skaidrumo principus?

2. Ar EB 43, 49 straipsnius ir 86 straipsnio 1 dalį bei vienodo požiūrio, nediskriminacijos ir skaidrumo principus atitinka paskesni automatiniai galiojančių koncesijų dėl gamtinių dujų paskirstymo, kurios buvo pirmiau suteiktos be konkurso, pratęsimai iki 2009 m. gruodžio 31 d., jeigu:

a) koncesininkas sujungė bendroves ir dėl to jo aptarnaujamų vartotojų skaičius padvigubėjo, palyginti su didžiausios susijungusios bendrovės pirmiau aptarnautų vartotojų skaičiumi;

b) koncesininko vartotojais tapo per 100 000 galutinių vartotojų, arba jis per metus paskirsto per 100 mln. m^3 dujų, arba vykdo savo veiklą bent jau visai provincijos teritorijai prilygstančioje zonoje;

c) mažiausia 40 % koncesininko akcinio kapitalo perduota privatiems akcininkams?

3. Ar 2003 m. birželio 26 d. Direktyvos 2003/55/EB <…> ketvirtą, aštuntą, dešimtą ir aštuonioliktą konstatuojamąsias dalis, jos 23 straipsnio 1 dalį, Sutarties 10 straipsnį bei protingumo ir proporcingumo principus atitinka galiojančių koncesijų dėl gamtinių dujų paskirstymo pratęsimas pirmajame ir antrajame klausimuose numatytais atvejais, ypač atsižvelgiant į:

   a) valstybių (narių) pareigą iki 2007 m. liepos 1 d. įgyvendinti gamtinių dujų rinkos liberalizavimo tikslą;

   b) draudimą valstybėms (narėms) priimti ar palikti galioti nacionalinės teisės normas, prieštaraujančias gamtinių dujų rinkos liberalizavimui;

   c) valstybių (narių) pareigą numatyti protingą ir objektyvų pereinamojo laikotarpio terminą“?

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

21 *ASM Brescia* mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai yra nepriimtini, nes jie grindžiami netikslia analize, kuria vadovaujantis pagal Italijos teisę buvo pratęsti nagrinėjamų dujų paskirstymo koncesijų terminai.

22 *ASM Brescia* teigia, kad šioje pagrindinėje byloje taikomuose nacionalinės teisės aktuose nėra numatyta galimybė teisėtai pratęsti šias koncesijas, bet, atvirkščiai, įpareigojama jas nutraukti prieš nustatytus terminus, jeigu jos suteiktos neterminuotam laikotarpiui, arba šios sutartys pasibaigia vėliau nei Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 5 dalyje nustatytas pereinamasis laikotarpis.

23 *Anigas-Associazione Nazionale Industriali del Gas* taip pat teigia, kad pirmasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas grindžiamas klaidinga prielaida, nes nagrinėjamuose teisės aktuose nėra nustatyta teisė nagrinėjamas koncesijas automatiškai ir bendrai pratęsti, o tik nukeliama jų pirmalaikės pabaigos data.

Teisingumo Teismo atsakymas

24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo priimti sprendimą dėl Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 5 dalyje įtvirtinto pereinamojo laikotarpio pratęsimo pagal Įstatyminio dekreto 273/2005 23 straipsnį suderinamumo su Bendrijos teise.

25 Pagal EB 234 straipsnį Teisingumo Teismas nėra kompetentingas aiškinti nacionalinės teisės ar spręsti dėl nacionalinės priemonės suderinamumo su Bendrijos teise (žr., be kita ko, 1987 m. birželio 11 d. Sprendimo *X*, 14/86, Rink., p. 2545, 15 punktą). Tačiau Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į nacionalinio teismo nurodytas aplinkybes, gali iš nacionalinio teismo pateiktų klausimų atrinkti tai, kas susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, siekdamas sudaryti šiam teismui galimybę išspręsti jo nagrinėjamą teisinę problemą (minėto sprendimo *X* 16 punktas).

26 Sprendime pateikti prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikiama pakankamai informacijos, kad būtų galima patenkinti šiuos reikalavimus, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad jam būtina aiškinti EB 43 ir 49 straipsnius ir 86 straipsnio 1 dalį bei Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalį, kad būtų galima nuspręsti dėl Įstatyminio dekreto 273/2005 23 straipsnio ir Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 5 ir 7 dalių atitikties Bendrijos teisei.

27 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką Teisingumo Teismui ir nacionaliniam teismui bendradarbiaujant pagal EB 234 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, kuriam tenka atsakomybė priimti sprendimą, atsižvelgdamas į bylos ypatumus, gali įvertinti tai, ar norint tinkamai išspręsti bylą būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, bei Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų tinkamumą. Vadinasi, kai prejudiciniai klausimai yra susiję su Bendrijos teisės aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės turi priimti sprendimą (žr. 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Agorà ir Excelsior*, C-223/99 ir C-260/99, Rink. p. I-3605, 18 punktą).

28 Taip pat reikia priminti, kad Teisingumo Teismas neturi kompetencijos priimti sprendimo dėl nacionalinės teisės aktų aiškinimo ir taikymo ar nustatyti pagrindinei bylai nagrinėti reikšmingas faktines aplinkybes. Iš tiesų Teisingumo Teismas, vadovaudamasis jurisdikcijos tarp Bendrijos teismų ir nacionalinių teismų pasidalijimu, turi atsižvelgti į faktines ir teisines aplinkybes, kuriomis buvo iškeltas prejudicinis klausimas, nurodytas nacionalinio teismo sprendime (žr., be kita ko, 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Neri*, C-153/02, Rink. p. I-13555, 34 ir 35 punktus).

29 Taigi argumentas, kad prejudiciniai klausimai yra nepriimtini, nes jie grindžiami klaidingu Italijos teisės aiškinimu, negali būti priimtas.

30 Iš to darytina išvada, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

31 Trečiuoju klausimu, kurį reiktų išnagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės Teisingumo Teismo prašo atsakyti, ar EB 10 straipsnis, proporcingumo principas, Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalis bei jos ketvirta, aštunta, dešimta ir aštuoniolikta konstatuojamosios dalys draudžia, kad tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, automatiškai būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia be konkurso suteikta gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą.

— Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

32 *ASM Brescia* teigia, kad nei Direktyva 98/30, kuri buvo perkelta Įstatyminiu dekretu 164/2000, nei Direktyva 2003/55 neįpareigoja sutrumpinti be konkurso suteiktos gamtinių dujų paskirstymo koncesijos termino. Ji mano, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas savo laisva valia, pirma, nusprendė, kad šios koncesijos nustos galioti prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą, ir, antra, šiuo tikslu nustatė pereinamąjį laikotarpį ir jo taikymo tvarką.

33 Ji priduria, kad nagrinėjamų koncesijų nutraukimas prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą ir paskesnis konkurso procedūrų inicijavimas, siekiant suteikti naujas koncesijas, negarantuoja didesnės konkurencijos gamtinių dujų paskirstymo sektoriuje, nes bet kuris naujai į rinką įeinantis operatorius prireikus gali taikyti palankesnes sąlygas su juo susijusiai prekybos įmonei. Ji mano, kad ši problema gali būti išspręsta tik laikantis Direktyvoje 2003/55 nustatytų paskirstymo tinklų operatorių nešališkumo ir neutralumo įsipareigojimų, visų pirma teisės prisijungti prie trečiųjų šalių paskirstymo tinklų bei įpareigojimo atskirti gamtinių dujų pardavėjus, kurie sudaro sudėtinę tos pačios vertikaliai integruotos įmonės dalį, teisiniu, administraciniu, funkciniu ir apskaitos požiūriais.

34 Komisija taip pat mano, kad Direktyva 2003/55 neįpareigoja nutraukti pažeidžiant Bendrijos reikalavimus suteiktų gamtinių dujų paskirstymo koncesijų prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą.

35 Ji priduria, kad net jei bendrai taikomos Direktyvos 2003/55 13 straipsnio 1 dalies ir 33 straipsnio 2 dalies nuostatos leidžia gamtinių dujų paskirstymo tinklo operatoriui vykdyti ir dujų tiekimo veiklą iki 2007 m. liepos 1 d., vis dėlto jis pagal šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalį yra įpareigojamas nešališkai traktuoti skirtingus operatorius gamtinių dujų rinkoje.

36 *Anigas* pažymi, kad galutinis gamtinių dujų rinkos liberalizavimo terminas, kuris pagal Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalį yra 2007 m. liepos 1 diena, paprasčiausia įpareigoja valstybes nares, kad visi gamtinių dujų pirkėjai taptų laisvaisiais vartotojais, ir mano, kad ši direktyva neįpareigoja nutraukti gamtinių dujų paskirstymo koncesijų, kurios buvo suteiktos nesilaikant išankstinio paskelbimo reikalavimo.

— Teisingumo Teismo atsakymas

37 Iš Direktyvos 2003/55 sąlygų ir bendros struktūros aišku, kad ja siekiama baigti kurti gamtinių dujų vidaus rinką. Šiuo tikslu, kaip tai numatyta šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, ja nustatomos gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės.

38 Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalyje konkrečiai nustatomi gamtinių dujų tiekimo rinkos atvėrimo terminai ir visų pirma tai, kad valstybės narės turi užtikrinti, jog nuo 2007 m. liepos 1 d. visi vartotojai taptų laisvaisiais vartotojais, t. y. įgytų teisę kreiptis į pasirinktą tiekėją.

39 Ši sąlyga susijusi su gamtinių dujų tiekimu, o ne paskirstymu. Todėl ji valstybėms narėms nesukuria jokio įpareigojimo nutraukti paskirstymo sutartis, kurios buvo sudarytos be jokio konkurso.

40 Be to, Direktyvoje 2003/55 nėra jokios nuostatos dėl galiojančių gamtinių dujų paskirstymo koncesijų.

41 Taigi į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, jog Direktyva 2003/55 nedraudžia, kad tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, juose nustatytomis sąlygomis būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą. Šiomis aplinkybėmis taip pat konstatuotina, kad tokių teisės aktų nedraudžia ir EB 10 straipsnis bei proporcingumo principas.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

42 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 43, 49 straipsniai ir 86 straipsnio 1 dalis, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principai nedraudžia, kad tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, juose nustatytomis sąlygomis būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą.

— Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

43 *ASM Brescia* mano, kad gamtinių dujų paskirstymo koncesijų, kaip antai nagrinėjamų šioje pagrindinėje byloje, nutraukimas yra priemonė, kurią remdamasis savo diskrecija ir savarankiškai gali nustatyti nacionalinės teisės aktų leidėjas. Ji priduria, kad ši priemonė leidžia Italijos Respublikai anksčiau nei reikalaujama pradėti laikytis Direktyvos 2003/55, paskiriant naujus viešosios gamtinių dujų paskirstymo paslaugos koncesininkus.

44 *ASM Brescia* teigia, kad pereinamasis laikotarpis, kuriam pasibaigus nagrinėjamos koncesijos nutraukiamos prieš koncesijos sutartyse nustatytus terminus, nustatomas

tam, kad būtų galima suderinti rinkų atvėrimo gamtinių dujų sektoriuje tikslą su būtinybe apsaugoti galiojančių koncesijų turėtojų teisėtus lūkesčius.

45 Ta pati bendrovė primena, kad valstybės narės, vykdydamos Bendrijos direktyvomis joms suteiktus įgaliojimus, privalo laikytis teisėtų lūkesčių apsaugos principo (žr., be kita ko, 1988 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Krücken*, 316/86, Rink. p. 2213, 22 punktą) ir kad įvykdžius įstatyminę tam tikrų institucijų ar teisinių režimų reformą, kad būtų apsaugoti ūkio subjektų teisėti lūkesčiai, būtina nustatyti pereinamąsias priemones arba pereinamuosius prisitaikymo laikotarpius, jei nėra tam prieštaraujančių imperatyvių viešųjų interesų (žr., be kita ko, 1975 m. gegužės 14 d. Sprendimo *CNTA prieš Komisiją*, 74/74, Rink., p. 533, 44 punktą).

46 *ASM Brescia* nurodo, kad kol neįsigaliojo Įstatyminis dekretas 164/2000, pagal Italijos teisę nereikalaujama paskelbti apie suteiktas gamtinių dujų paskirstymo koncesijas, be to, leidžiama suteikti koncesijas su labai ilgais terminais.

47 Ji priduria, kad prieš Komisijai priimant aiškinamąjį komunikatą dėl koncesijų pagal Bendrijos teisę (OL C 121, 2000, p. 2) ir 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *Telaustria ir Telefonadress* (C-324/98, Rink. p. I-10745) Bendrijos teisė nereikalavo, kad valstybės institucijos, suteikdamos viešosios paslaugos koncesijas pagal Bendrijos teisę, laikytųsi skaidrumo ir viešumo įpareigojamų.

48 *ASM Brescia* taip pat primena, kad Įstatyminis dekretas 273/2005 iš tiesų tik dvejiems metams – nuo 2005 m. gruodžio 31 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d. arba, laikantis tam tikrų sąlygų, nuo 2007 m. gruodžio 31 d. iki 2009 m. gruodžio 31 dienos – pratęsė Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 5 dalyje nustatyto pereinamojo laikotarpio terminą. Ji teigia, kad toks pratęsimas savaime ir dėl savo poveikio, visų pirma atsižvelgiant į nagrinėjamų koncesijų dažnai labai ilgus likusius sutartinius terminus,

yra ribotos reikšmės ir neproporcingai nepažeidžia šalių interesų pusiausvyros. Ji pažymi, kad šis pratęsimas bet kuriuo atveju yra diskrecinė priemonė.

49 *ASM Brescia* galiausiai primena, kad gamtinių dujų paskirstymo koncesijos, kurių galiojimo terminas baigiasi anksčiau nei minėtas pereinamasis laikotarpis, pratęsiamos tik pagal Įstatyminį dekretą 164/2000, kad šio dekreto 15 straipsnio 5 dalyje nustatytas pereinamojo laikotarpio galutinis terminas gali būti ilgesnis nei tas, kuris nustatytas Įstatyminiame dekrete 273/2005, ir kad priėmus pastarąjį įstatyminį dekretą buvo sustiprintas teisinis saugumas, nes buvo išaiškintas pereinamuoju laikotarpiu galiojantis teisinis režimas.

50 Komisija savo ruožtu teigia, kad pagrindinė byla yra susijusi su viešosios paslaugos koncesijomis ir kad joms visų pirma taikomos EB sutarties pagrindinės nuostatos, būtent EB 43 ir 49 straipsniai, nediskriminavimo dėl nacionalinės priklausomybės ir vienodo požiūrio į konkurso dalyvius principai, kurie visų pirma reiškia skaidrumo įpareigojimą, leidžiantį koncesiją suteikusiai viešosios valdžios institucijai užtikrinti, kad šių principų bus laikomasi (2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *ANAV*, C-410/04, Rink., p. I-3303, 21 punktas).

51 Ji pažymi, jog Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal skaidrumo įpareigojimą kiekvieno potencialaus konkurso dalyvio naudai būtina užtikrinti tinkamą viešumo laipsnį, leidžiantį paslaugų koncesiją atverti konkurencijai bei vykdyti sutarčių sudarymo procedūros nešališkumo kontrolę (minėto sprendimo *ANAV* 21 punktas).

52 Komisija mano, kad tai, jog nėra galimybės nutraukti be išankstinės paskelbimo procedūros suteiktos viešosios paslaugos koncesijos, taip pat prieštarauja EB 43 ir 49 straipsniams bei nediskriminavimo, vienodo požiūrio ir skaidrumo principams.

53 Ji teigia, kad EB 86 straipsnio 1 dalis draudžia tokias taisykles, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias paliekamos galioti viešosios paslaugos koncesijos, suteiktos pažeidžiant Bendrijos teisėje nustatytus viešumo reikalavimus.

54 *Anigas* savo ruožtu teigia, kad EB 43, 49 straipsnių ir 86 straipsnio 1 dalies, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principai nedraudžia pratęsti tokį pereinamąjį laikotarpį, koks numatytas šioje pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose.

55 Ji pažymi, kad Įstatyminio dekreto 164/2000 15 straipsnio 7 dalyje, pagal kurią leidžiama pratęsti šio dekreto 15 straipsnio 5 dalyje nustatytą pereinamąjį laikotarpį, nustatytos sąlygos sudaro priemonių visumą, kuriomis siekiama sukurti konkurencingą gamtinių dujų vidaus rinką.

56 *Anigas* mano, jog teisėtų lūkesčių apsaugos principo laikymasis bet kuriuo atveju įpareigoja, kad tokios gamtinių dujų paskirstymo koncesijos, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, būtų nutraukiamos prieš koncesijos sutartyse nustatytą terminą tik tuomet, jei yra pasibaigęs pereinamasis laikotarpis.

— Teisingumo Teismo atsakymas

57 Direktyvos, susijusios su skirtingomis viešųjų pirkimų kategorijomis, nereglamentuoja tokios viešosios paslaugos koncesijos, kaip antai nagrinėjamos šioje pagrindinėje byloje (žr., be kita ko, 2005 m. liepos 21 d. Sprendimo *Coname*, C-231/03, Rink., p. I-7287, 16 punktą).

58 Teisingumo Teismas vis dėlto nusprendė, kad viešosios valdžios institucijos, kurios planuoja suteikti tokią koncesiją, privalo laikytis visų pagrindinių Sutarties taisyklių ir ypač nediskriminavimo dėl nacionalinės priklausomybės (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Telaustria ir Telefonadress* 60 punktą; minėto sprendimo *Coname* 16 punktą bei 2005 m. spalio 13 d. Sprendimo *Parking Brixen,* C-458/03, Rink., p. I-8585, 46 punktą ir minėto sprendimo *ANAV* 18 punktą).

59 Konkrečiai kalbant, jeigu tokia koncesija kelia aiškų tarptautinį interesą, tai, kad ji suteikiama koncesijas suteikiančiosios valdžios institucijos valstybėje narėje įsteigtai įmonei, neužtikrinant jokio skaidrumo, reiškia nevienodą požiūrį, darantį žalą kitoje valstybėje narėje įsteigtoms įmonėms, kurios gali būti suinteresuotos įsigyti šią koncesiją (šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-507/03, Rink. p. I-9777, 30 punktą).

60 Jei tai nepateisinama objektyviomis aplinkybėmis, toks nevienodas požiūris, neleidžiant dalyvauti visoms kitoje valstybėje narėje įsteigtoms įmonėms, iš esmės daro joms žalą ir yra netiesioginė diskriminacija dėl nacionalinės priklausomybės, kurią draudžia EB 43 ir 49 straipsniai (minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją* 31 punktas).

61 Be to, pagal EB 86 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms, kiek tai susiję su valstybės įmonėmis bei įmonėmis, kurioms valstybės narės suteikia specialių arba išimtinių teisių, draudžiama palikti galioti nacionalinės teisės aktus, prieštaraujančius EB 43 ir 49 straipsniams.

62 Tačiau, pirma, neatmetama galimybė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama koncesija, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo nustatytus kriterijus, visų pirma į jos vykdymo vietą ir ekonominę svarbą, turi tam tikrą tarptautinį interesą (pagal analogiją žr. 2008 m. gegužės 15 d. Sprendimo *SECAP ir Santorso*, C-147/06 ir C-148/06, Rink. p. I-3565, 31 punktą) – juo labiau kad nacionalinės teisės aktai turėtų būti taikomi vienodai visoms koncesijoms.

63 Antra, teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, nukeliantys naujos koncesijos suteikimo vadovaujantis viešąja procedūra datą, bent jau šio pratęsimo laikotarpiu skirtingai traktuoja įmones, pažeisdami kitoje nei koncesiją suteikiančios valdžios institucijos valstybėje narėje įsteigtų įmonių, kurios gali būti suinteresuotos tokia koncesija, interesus.

64 Tačiau tokį skirtingą traktavimą gali pateisinti objektyvios aplinkybės, kaip antai būtinybė laikytis teisinio saugumo principo.

65 Šis principas yra sudėtinė Bendrijos teisės sistemos dalis (1983 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Deutsche Milchkontor ir kt.*, 205/82–215/82, Rink., p. 2633, 30 punktas) ir taikomas visoms nacionalinėms valdžios institucijoms, kurios įpareigotos taikyti Bendrijos teisę (šiuo klausimu žr. 1979 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Eridania-Zuccherifici nazionali et Società italiana per l'industria degli zuccheri*, 230/78, Rink., p. 2749, 31 punktą).

66 Šiuo klausimu, atsižvelgiant į jo formuluotę pagrindinėje byloje, reikia atsižvelgti į tris aplinkybių serijas.

67 Visų pirma Direktyvoje 2003/55 nėra numatyta galimybė persvarstyti nagrinėjamas gamtinių dujų paskirstymo koncesijas.

68 Antra, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad 1984 m. suteikta koncesija galioja iki 2029 metų. Jos nutraukimas prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą pagal Įstatyminį dekretą 273/2005 – dėl to *di Rodengo Saiano* komuna privalėtų skelbti konkursą dėl naujos koncesijos suteikimo – gali visiškai atitikti Bendrijos teisę.

69 Trečia, teisinio saugumo apsaugos principas reikalauja, kad teisės aktai, privatiems asmenims sukeliantys nepalankių pasekmių, būtų aiškūs, tikslūs ir teisės subjektai numatytų jų taikymą (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, Rink. p. I-4983, 80 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

70 Šiuo požiūriu visų pirma konstatuotina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama koncesija buvo suteikta 1984 metais, o tuo metu Teisingumo Teismas dar nebuvo nusprendęs, jog pagal pirminę teisę tarptautinį interesą keliančioms sutartims gali būti taikomi skaidrumo įpareigojimai laikantis šio sprendimo 59 ir 60 punktuose nustatytų sąlygų.

71 Šiomis aplinkybėmis ir nesant reikalo kelti klausimo dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo, teisinio saugumo principas ne tik leidžia, bet ir įpareigoja numatyti tokios koncesijos nutraukimo pereinamąjį laikotarpį su pereinamuoju laikotarpiu, kuris leistų susitariančiosioms šalims išspręsti sutartinius santykius priimtinomis sąlygomis tiek viešosios paslaugos poreikio, tiek ekonominiu požiūriais.

72 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar, konkrečiai kalbant, pereinamojo laikotarpio pratęsimas remiantis tokiais teisės aktais, kokie nagrinėjami šioje byloje, gali būti laikomas būtinu norint nepažeisti teisinio saugumo principo.

73 Taigi į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad EB 43, 49 straipsniai ir 86 straipsnio 1 dalis nedraudžia, jog tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, juose nustatytomis sąlygomis būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą, jei toks pratęsimas yra būtinas, kad susitariančiosios šalys galėtų išspręsti sutartinius santykius priimtinomis sąlygomis tiek viešųjų paslaugų reikalavimų, tiek ekonominiu požiūriais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 98/30/EB, nedraudžia, kad tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, juose nustatytomis sąlygomis būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą. Šiomis aplinkybėmis taip pat konstatuotina, kad tokių teisės aktų nedraudžia ir EB 10 straipsnis bei proporcingumo principas.**

2. **EB 43, 49 straipsniai ir 86 straipsnio 1 dalis nedraudžia, kad tokiuose valstybės narės teisės aktuose, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, juose nustatytomis sąlygomis būtų pratęsiamas pereinamasis laikotarpis, po kurio tokia gamtinių dujų paskirstymo koncesija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, turėtų būti nutraukta prieš koncesijos sutartyje nustatytą terminą, jei toks pratęsimas yra būtinas, kad susitariančiosios šalys galėtų išspręsti sutartinius santykius priimtinomis sąlygomis tiek viešųjų paslaugų reikalavimų, tiek ekonominiu požiūriais.**

Parašai.